

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสภาพสังคม เศรษฐกิจและเทคโนโลยีของประเทศไทยได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว การศึกษาด้านอาชีวศึกษา มีส่วนสำคัญยิ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยช่วยปรับปรุง ส่งเสริม คุณภาพประชากร และพัฒนากำลังคน การจัดการอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ดังกล่าว ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนอย่างแท้จริง ซึ่งรัฐบาลได้ให้ความสำคัญของการ จัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษา โดยกำหนดนโยบายของการพัฒนาการศึกษา การศาสนา และ การวัฒนธรรม ของแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ระยะที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539) ของกระทรวงศึกษาธิการ เกี่ยวกับการศึกษาเพื่ออาชีพ คือ ส่งเสริมการศึกษาเพื่อ อาชีพในทุกระดับ ทุกประเภทการศึกษามุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะ มีความ มั่นใจในการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะอาชีพอิสระ และสามารถพัฒนาอาชีพให้เหมาะสมกับความ ถนัดสอดคล้องกับความต้องการของตนเอง สังคม และตลาดแรงงาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2535)

กรมอาชีวศึกษา เป็นหน่วยงานหนึ่งที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา และฝึกอบรมวิชาชีพ เพื่อผลิตกำลังคนในระดับช่างฝีมือ ช่างฝีมือ และช่างเทคนิค ให้สอดคล้องกับนโยบายของ รัฐบาล และสนองความต้องการของตลาดแรงงาน รวมทั้งการประกอบอาชีพอิสระ โดยการจัด การศึกษาและฝึกอบรม ใน 5 ประเภทวิชา คือ ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม เกษตรกรรม พาณิชยกรรม คหกรรมศาสตร์ และศิลปหัตถกรรม (กรมอาชีวศึกษา, 2538)

จากการประเมินผลแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534) เกี่ยวกับการอาชีวศึกษา มีข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ คือ การจัดการศึกษา ประเภทวิชาช่าง

อุตสาหกรรม และพาณิชย์กรรม เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน ในขณะที่เดียวกัน จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาใน 2 ประเภทวิชานี้เพิ่มขึ้นด้วย ทั้งในภาครัฐบาลและภาคเอกชน ดังนั้นจึงจำเป็นจะต้องกำกับติดตามให้กระบวนการการเรียนการสอนในสองประเภทวิชานี้ให้มีคุณภาพ และมาตรฐาน ผู้สำเร็จการศึกษามีทักษะในการประกอบอาชีพ เพื่อให้กำลังคนในสาขาช่างอุตสาหกรรม และพาณิชย์กรรม สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานได้ทั้งปริมาณและคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2536)

การจัดการศึกษาประเภทวิชาพาณิชย์กรรม เป็นประเภทวิชาหนึ่งที่ผู้จบการศึกษาด้านนี้เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน ผู้ปกครองและนักเรียน จึงให้ความสนใจ ด้านพาณิชย์กรรมเป็นจำนวนมาก จะเห็นได้จากการที่นักเรียนมาสมัครสอบคัดเลือกในปีการศึกษา 2537 ซึ่งกรมอาชีวศึกษา (2538) ได้เสนอข้อมูลไว้ดังนี้

ระดับการศึกษา	จำนวนที่สมัครสอบ	จำนวนที่สามารถรับได้	ร้อยละ
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	83,970	28,725	34.21
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)	28,872	14,983	51.89
ประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.)	2,793	1,819	65.13
ประกาศนียบัตรครูเทคนิคชั้นสูง (ปทส.)	39	39	100.00
รวม	115,674	45,566	39.39

จากจำนวนผู้มาสมัครสอบเพื่อจะเข้าศึกษาในประเภทวิชาพาณิชย์กรรม ในทุกระดับการศึกษาเป็นจำนวนมาก สถานศึกษาเปิดสอนประเภทวิชาพาณิชย์กรรม ของกรมอาชีวศึกษาสามารถรับได้เพียงร้อยละ 39.39 จากความจำเป็นในการตอบสนองความต้องการของสังคม ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้มีการขยายด้านปริมาณการรับนักเรียนเพิ่ม แต่เนื่องจากความจำกัดของ

งบประมาณด้านวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ อาคารสถานที่ และครู-อาจารย์ ทำให้เกิดปัญหาในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนประเภทวิชาพาณิชยกรรม ซึ่งมีนักเรียนที่ไม่จบการศึกษาในแต่ละระดับอยู่มากพอสมควร เกินกว่าเป้าหมายที่กรมอาชีวศึกษาได้กำหนดไว้ คือ ให้อัตราการออกกลางคัน ไม่เกินร้อยละ 5 ของผู้เข้าศึกษา (กรมอาชีวศึกษา, 2538) แต่จากการสำรวจข้อมูลของ กองแผน กรมอาชีวศึกษา (2537) จำนวนผู้ไม่สำเร็จการศึกษา ในปีการศึกษา 2536 ประเภทวิชาพาณิชยกรรมทุกระดับเป็นจำนวน ร้อยละ 8.41 ของผู้เข้าศึกษา มากกว่าเป้าหมายที่กรมอาชีวศึกษากำหนดไว้ ซึ่งนอกจากจะเป็นการสูญเสียค่าทางการศึกษาแล้วยังแสดงถึงคุณภาพของสถานศึกษาด้วย

การพัฒนาด้านอาชีวศึกษาของกรมอาชีวศึกษา นอกจากจะเน้นปัจจัยต่าง ๆ คือ การจัดการ วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณแล้ว บุคลากรก็เป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาด้านอาชีวศึกษา จากการสรุปผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาอาชีวศึกษา ระยะที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534) ของกรมอาชีวศึกษา (กรมอาชีวศึกษา, 2535) ขณะนี้กรมอาชีวศึกษากำลังขาดแคลนครู-อาจารย์ ในบางสาขาวิชาที่ตลาดแรงงานต้องการ ครู-อาจารย์ มีชั่วโมงสอนและภาระหน้าที่เสริมอื่น่มาก ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการเรียนการสอน ขาดระบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่แน่นอนและต่อเนื่อง กรมอาชีวศึกษาจึงได้กำหนดแนวดำเนินการ คือ เร่งแก้ปัญหาการขาดแคลนครู-อาจารย์ ให้มีความรู้ทันกับเทคโนโลยีต่าง ๆ พัฒนาวิชาการเรียนการสอนหรือกระบวนการเรียนการสอนให้ผู้เรียนพัฒนาด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการคิดอย่างเป็นระบบ ปรับระบบการจัดการเรียนการสอน โดยมุ่งเน้นทักษะในการคิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์ผลงาน หรือสิ่งประดิษฐ์ที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียนนักศึกษาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อให้ทันกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคมในปัจจุบันและอนาคต ตลอดจนพัฒนาระบบนิเทศภายในสถานศึกษาให้เข้มแข็งมากขึ้น (กรมอาชีวศึกษา, 2538)

การจัดการศึกษาในระดับใดก็ตามอาจไม่สำเร็จลุล่วงไปได้ ถ้าไม่มีหลักสูตรเป็นแนวทางในการจัดการศึกษา เพราะหลักสูตรเป็นข้อกำหนดว่า ผู้เรียนจะเรียนอะไร เพื่ออะไร ครูผู้สอน จะทำการสอนได้อย่างบรรลุจุดมุ่งหมาย ต้องมีความเข้าใจหลักสูตรเป็นอย่างดี กรมอาชีวศึกษา

ได้มีการพัฒนา ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงหลักสูตรต่าง ๆ ในทุกประเภทที่เปิดสอนในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา ได้แก่ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2538 (เป็นหลักสูตรฉบับร่าง ที่กรมอาชีวศึกษาสั่งให้ทดลองใช้ในสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษาทุกแห่งทั่วประเทศ ในปีการศึกษา 2538) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค พุทธศักราช 2533, หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2536 และหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น ดังนั้น สถานศึกษาต้องดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแต่ละหลักสูตร และปฏิบัติตามระเบียบต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุผลตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรส่วนใหญ่ที่ผ่านมา เป็นการเปลี่ยนแปลงโดยผู้บริหารหรือ ผู้เชี่ยวชาญ จึงมีข้อจำกัดอยู่ที่ผู้ใช้หลักสูตรไม่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานทำให้ไม่เข้าใจและไม่ตั้งใจปฏิบัติตาม (สังค อุทรานันท์, 2527) หลักสูตรที่เปลี่ยนแปลงจะสัมฤทธิ์ผลหรือไม่นั้น ครูผู้สอนเป็นบุคคลสำคัญที่สุดที่จะทำให้การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรประสบผลสำเร็จ หรือล้มเหลว

กองวิทยาลัยเทคนิค เป็นกองหนึ่งในสังกัดกรมอาชีวศึกษา มีหน้าที่จัดการศึกษาประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม คหกรรมศาสตร์ และศิลปหัตถกรรม มีสถานศึกษาในสังกัดจำนวน 80 แห่ง เป็นสถานศึกษาที่เปิดสอนประเภทวิชาพาณิชยกรรม จำนวน 40 แห่ง มีจำนวนนักเรียน นักศึกษาประเภทวิชาพาณิชยกรรม ในระบบ 39,957 คน มีครู-อาจารย์ผู้สอนประเภทวิชาพาณิชยกรรม จำนวน 664 คน อัตราครู : นักเรียน 1 : 60.17 (งานสถิติและสารสนเทศ กองแผนงาน กรมอาชีวศึกษา, 2538)

จากสถิติที่สำรวจในปีการศึกษา 2538 นี้ จะเห็นได้ว่า สถานศึกษาที่เปิดสอนประเภทวิชาพาณิชยกรรม ยังขาดครูผู้สอนประเภทวิชาพาณิชยกรรมอีกมาก ขณะเดียวกัน ปัญหาครูไม่มีคุณภาพก็เป็นปัญหาสำคัญที่ต้องเร่งแก้ไขโดยเร็ว การขาดคุณภาพของครูผู้สอน ประเภทวิชาพาณิชยกรรม ในสถานศึกษา สังกัดกองวิทยาลัยเทคนิค มีสาเหตุหลายประการ คือ สถานศึกษาเปิดสอนวิชาต่าง ๆ มากมาย ครู-อาจารย์จบการศึกษาหลายระดับและต่างประสบการณ์ ส่วนใหญ่จะจบการศึกษาสายวิชาชีพ และมีจำนวนมากที่ขาดความรู้ในวิชาการศึกษา วิธีสอน เทคนิค

การสอน และการวัดผลประเมินผล แม้ว่าหน่วยศึกษานิเทศก์กรมอาชีวศึกษา จะจัดอบรมเกี่ยวกับงานวิชาการไปแล้วหลายครั้ง แต่การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรหลายระดับ ในช่วงที่ผ่านมา ทำให้ครู-อาจารย์ ต้องพยายามแสวงหาวิชาการพัฒนาการสอนของตนเอง การนิเทศการสอน ครู-อาจารย์ผู้สอน ก็เป็นวิธีหนึ่งที่จะส่งเสริมประสิทธิภาพของครู เพื่อให้ได้มาซึ่งสัมฤทธิ์ผลสูงสุดของนักเรียน ดังที่ พันธ์ หันนาคินทร์ (2513) กล่าวไว้ว่า "การนิเทศการสอน (หรือการนิเทศการศึกษาก็ตาม) มีจุดหมายสำคัญอยู่ที่การปรับปรุงส่งเสริมการเรียนการสอนให้ดีขึ้น การนิเทศไม่ใช่เป็นการบังคับหรือเป็นการจับผิด การกระทำเช่นนั้นไม่ใช่การนิเทศอย่างแน่นอน การนิเทศการสอนเป็นการช่วยเหลือร่วมมือซึ่งกันและกัน เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ดังนั้น การนิเทศการสอนจึงตั้งอยู่บนรากฐานแห่งมนุษยสัมพันธ์อันดี" และนิพนธ์ ไทยพานิช (2525) ได้กล่าวว่า "ปัญหาความต้องการในการนิเทศโดยทั่ว ๆ ไป ที่เกิดขึ้นนั้น เป็นความต้องการของศึกษานิเทศก์เอง ที่ต้องการปฏิบัติงานตามหน้าที่ โดยมีหน้าที่จะต้องนิเทศการสอนแก่ครูมากกว่าความต้องการของครูที่จะขอรับนิเทศการสอน ดังนั้น เพื่อให้การนิเทศการสอนบังเกิดผลประโยชน์แก่ครูผู้สอน สามารถให้การช่วยเหลือครูได้ตรงปัญหา และความต้องการที่แท้จริงของครู ผู้มีหน้าที่ในการนิเทศจึงควรจะศึกษาปัญหาและความต้องการจากครูที่จะทำการช่วยเหลือเสียก่อน" ดังที่ ฟรานเซท (Franseth, 1961) กล่าวไว้ว่า "การนิเทศการศึกษาจะมีความหมายสำหรับครูก็ต่อเมื่อ การนิเทศนั้น แสดงให้เห็นว่า เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้อง และมีผลต่อความต้องการของผู้รับการนิเทศโดยตรง นั่นคือ จะต้องให้ครูมีส่วนร่วมในการพิจารณาว่า จะให้ศึกษานิเทศก์ช่วยเหลือในเรื่องใด จึงจะเป็นที่ต้องการของครู"

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นข้าราชการครู ซึ่งเป็นผู้สอนประเภทวิชาพาณิชยกรรม สังกัดกองวิทยาลัยเทคนิค กรมอาชีวศึกษา จึงสนใจที่จะประเมินความต้องการจำเป็นของอาจารย์ผู้สอนประเภทวิชาพาณิชยกรรมในสถานศึกษา สังกัดกองวิทยาลัยเทคนิค ว่ามีความต้องการจำเป็นการนิเทศการสอนในด้านใดบ้างมาน้อยเพียงใด เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ที่มีหน้าที่ในการนิเทศการสอน ได้วางแผนการดำเนินการนิเทศการสอนให้เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของครู-อาจารย์ อย่างแท้จริง อันจะเป็นผลให้การจัดการเรียนการสอนประเภทวิชาพาณิชยกรรม สังกัดกรมอาชีวศึกษาให้บรรลุตามความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการนิเทศการสอนของครู-อาจารย์ผู้สอนประเภท
วิชาพาณิชยกรรมในสถานศึกษาสังกัดกองวิทยาลัยเทคนิค กรมอาชีวศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาจากประชากร คือ ครู-อาจารย์ที่ปฏิบัติการสอนในประเภท
วิชาพาณิชยกรรมในสถานศึกษาสังกัดกองวิทยาลัยเทคนิค กรมอาชีวศึกษาทั่วประเทศ จำนวน
40 แห่ง มีครู-อาจารย์ทั้งสิ้น 664 คน

2. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาการประเมินความต้องการจำเป็น เกี่ยวกับการนิเทศการสอน
ของครู-อาจารย์ผู้สอนประเภทวิชาพาณิชยกรรมในสถานศึกษาสังกัดกองวิทยาลัยเทคนิค กรมอาชีว-
ศึกษา โดยประเมินจากความรู้ความเข้าใจของครู-อาจารย์ผู้สอน โดยใช้แบบสำรวจความรู้ความ
เข้าใจในด้านต่อไปนี้

- 2.1 ด้านหลักสูตร
- 2.2 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนและเทคนิควิธีสอน
- 2.3 ด้านสื่อการเรียนการสอน
- 2.4 ด้านการวัดผลและประเมินผล

คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

การประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง การสำรวจความรู้ความเข้าใจของครู
อาจารย์ เพื่อนำมาพิจารณาตัดสินเกี่ยวกับสภาพการณ์ หรือปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนใน
สถานศึกษา ซึ่งต้องการดำเนินการหรือแก้ไขด้วยการนิเทศการสอน เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียน
การสอน

การนิเทศการสอน หมายถึง การที่ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนให้ความช่วยเหลือแนะนำ โดยการร่วมปรึกษาหารือกับครู เพื่อเป็นแนวทางแก่ครู-อาจารย์ ได้นำความรู้ไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ครู-อาจารย์ หมายถึง ผู้ปฏิบัติการสอนรายวิชาในหมวดวิชาชีพประเภทวิชาพาณิชยกรรม ในสถานศึกษาสังกัดกองวิทยาลัยเทคนิค กรมอาชีวศึกษา

ประเภทวิชาพาณิชยกรรม หมายถึง ประเภทวิชาที่จัดการศึกษาในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประเภทวิชาพาณิชยกรรม และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ

สถานศึกษาสังกัดกองวิทยาลัยเทคนิค กรมอาชีวศึกษา หมายถึง วิทยาลัยเทคนิคที่จัดการศึกษาประเภทวิชาพาณิชยกรรม ที่เปิดสอนในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2538 ประเภทวิชาพาณิชยกรรม และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2536 ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. เป็นข้อมูลให้ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้มีหน้าที่ในการนิเทศการสอน วางแผนและดำเนินการเกี่ยวกับการนิเทศการสอนให้แก่ครู-อาจารย์ที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาสังกัดกองวิทยาลัยเทคนิค กรมอาชีวศึกษา เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
2. เป็นข้อมูลให้ผู้มีส่วนในการเตรียมผู้สอน ใช้ในการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรม